

RECURSOS PEDAGÒGICS AUDIOVISUALS SOBRE ECOLOGIA

UNA PANTALLA SOBRECARREGADA: L'ECOLOGIA EN EL CINEMA

MARTÍN VALMASEDA

www.equipoce.com, Guatemala

Escriure sobre "l'ecologia en el cinema" és com intentar fer un "Breu resum de l'univers i les seves rodalies". S'ajunten dos factors: l'actualitat del tema en els mitjans, amb l'actualitat de la natura en crisi. Aquest informe és només una part mínima de tot allò que actualment s'està realitzant sobre el tema ecològic.

Assenyalaré la procedència d'algunes pel·lícules, però avui en dia és ben fàcil trobar procedència, fitxa tècnica i títol en un altre idioma en qualsevol dels cercadors, (Google, per exemple). També en els programes *Ares* i *Emule* es poden baixar (o pujar) les pel·lícules. Algunes amb molt bona qualitat. I una mina que es va enriquint és *Youtube*, on trobem material interessant de pel·lícules curtes per a temes de diàleg.

Assenyalo tant vídeos documentals com pel·lícules de ficció, i també d'altres que en són una combinació, els "docudrames". Només per mantenir una mica d'ordre, abordem diferents apartats.

1. L'ecologia vista en el seu conjunt.

Comencem amb una visita a l'Univers –una bona lliçó d'humilitat- i veieu *Viatge còsmic* o *Viatge per l'univers*, presentades per IMAX, en pantalla gran, (i amb la possibilitat d'agafar-les de la xarxa...).

Una vegada aterrats, podem partir d'una bonica pel·lícula que presenta el procés d'evolució de la vida: *Gènesi*, en la qual l'ésser humà apareix al final, com una guspireta perduda en la immensa evolució...

Però aquesta guspireta, en anar-se consolidant com a "rei de la creació", comença la crisi del planeta. En trobem una extensa descripció en el documental d'Al Gore, *Una veritat incòmoda*, visió panoràmica dels actuals problemes ecològics.

La coneguda interpel·lació del cap Seattle al govern dels EUA ens presenta una reflexió impactant. Entre les diferents versions en vídeo, citem la més propera: *El viejo jefe respondió...* (equipocauce.com).

El DVD *De quién es la tierra*, produït per joves ecologistes en col·laboració amb ACSUR-Las Segovias, repassa diferents problemes (els transgènics, el canvi d'un espai natural a un complex turístic o l'acció de grups alternatius contra la destrucció que causa el petroli).

230

Ben valuós és *Despertando al soñador. Cambiando sueño*, una sèrie de programes produïts per "The Pachamama Alliance", que dona una visió força àmplia i atraient dels problemes de l'ecologia.

2. El clima i la terra en perill.

L'afecció per les pel·lícules catastròfiques i el progrés dels efectes especials s'uneixen per anunciar-nos el camí cap a la fi del nostre planeta. La visió futurista de la pel·lícula *El día después* descriu, amb aire científic, el perill que ens amenaça si continuem així, amb un *happy end* afegit, *made in USA*.

Un curt de Televisió Espanyola, antic i premiat, amb humor àcid, ens explica per què *La Gioconda está triste* (rtve.es).

Una interessant i crítica visió de conjunt de la humanitat, extraient brutalment la riquesa de la terra i destruint l'ordre de l'univers, és *Història de les coses* (storyofstuff.com/international); és en anglès, subtítulat en molts d'idiomes. Recomanat.

3. L'aigua i la contaminació.

Un dels passos perillosos en què està relliscant la humanitat és l'abús i la contaminació de l'aigua. Actualment hi ha molts de documentals sobre aquest drama. Com a pel·lícula de ficció trobem *A civil action*, que narra l'acció legal d'unes famílies contra la fàbrica que va contaminar l'aigua i va causar la leucèmia dels seus fills. I *Erin Brockovich*: la mestressa de casa que descobreix com les companyies de gas i electricitat contaminen l'aigua. Diverses d'aquestes pel·lícules es basen en persones i fets reals.

Com a breus documentals per provocar diàleg en petits grups ens poden ajudar *La muerte de un río* i *Qué hacemos con el agua* (equipocauce.com).

4. Els animals, els nostres parents.

Aquells que són més sensibles a les conseqüències del maltractament de la natura són els animals. *Goril·les en la boira* (*Gorillas in the mist*) recorda la vida de Dan Fossey que va dedicar la seva vida a defensar aquests animals dels caçadors que els massacraven.

Hi ha documentals que procuren conscienciar sobre la semblança entre els animals i l'ésser humà, com *El retorn de (pingüí) l'emperador*. Aquest tema, en di-

buijos animats, ens el presenta "Happy feet".

Dues pel·lícules per apropar-se als animals que pateixen amb sentiments propers a l'ésser humà són: *Les tortugues també ploren*, i *La història del camell que plora*, juntament amb *L'ós*, i *Dos germans*, dos tigris lluitant per tornar a la selva.

Amb paciència i observació, el documental *Nòmades del vent (Winged migration)* ens explica l'odissea de la migració de les aus al voltant del planeta.

5. Indústria contra ecologia.

Hi ha motius per tal que les pel·lícules sobre aquest tema siguin nombroses. Algunes de les anteriors també s'hi podrien classificar. Ara citem:

The end of suburbia planteja com el somni americà depèn de la benzina, i què pot passar quan comenci a escassejar. A l'estil d'una aventura policíaca es presenta *Qui va matar els autos elèctrics*. Com una altra, aparentment també policíaca, *Chinatown*, al final de la qual es descobreix que... (no ho dic, per intriga de qui no l'hagi vista).

Blue vinyl descriu les possibles conseqüències de la fabricació del vinil en la salut. *La síndrome de Xina* narra els perills que corre una reportera quan descobreix un accident en una planta nuclear.

I una de les més sagnants, descriu el xoc dels egoïsmes ocults en la globalització, contra el poble pobre, que depèn del seu entorn natural. Es tracta de *El malson de Darwin*, que gira entorn a les conseqüències d'haver introduït un peix depredador al llac Victòria.

6. L'ésser humà a la natura.

La comunió d'alguns humans amb la natura, amenaçada pel "progrés" es posa de manifest a *El cel que gira*. Aquesta pel·lícula se centra en un poble espanyol provincial. Aquest tema també es palesa en d'altres films.

El nen que volia ser ós és una pel·lícula de dibuixos animats, en la qual un nen és afillat per una ossa... Una cosa semblant succeeix a *Greystoke*, una pel·lícula de Tarzan que ben poc té a veure amb els films anteriors de l'home mona. Es tracta del contrast entre l'evolució psicològica i afectiva del noi acollit pels gorilles a la selva i la seva commoció en tornar a la societat.

Una pel·lícula senzilla i commovedora: *Dersu Uzala*, el vell caçador en comunió amb el seu ambient, la taiga (el bosc boreal). És una obra mestra de Kurosawa.

Una sèrie de petits documentals realitzats per Sur-

vival: *Indígenes aïllats* (al Brasil, les illes Andaman, Perú). Descriu l'agonia de tribus que la industrialització va envoltant. Especialment impactant és el darrer documental: *L'última dansa*.

Utopies: lluites en defensa de la terra.

Moltes de les pel·lícules citades abans podrien entrar en aquest apartat. Qui es posa de part de la natura en contra del poder se'l considera "utòpic". A *Free down below* un policia ambiental s'enfronta al milionari responsable de l'enterrament de residus tòxics en una mina. A *Hoot*, uns nois lluiten per salvar una comunitat de mussols contra els llenyataires.

Existeix un documental protagonitzat per Raúl Julià (protagonista de *Romero*) sobre la vida de Chico Mendes, el defensor de la selva amazònica. El seu títol és *Una temporada de incendios*. Es va realitzar abans de l'assassinat Chico Mendes.

I per suavitzar el final, acabo amb un amable conte de Jean Gino, que alguns van creure història (i ho podria ser): *L'home que plantava arbres*. La pel·lícula, d'animació, la va produir Ràdio Canadà. Un pastor pacientment va sembrant arbres i canvia la duresa del paisatge (i la rudesia dels seus homes), transformant-lo, de desert en jardí.

Avui, entre documentals dels mitjans informatius i els curts de **Youtube**, hi ha un mostrari inabastable de materials, per fomentar el diàleg o debat en la reunió de grup, l'aula, o l'educació popular. A Youtube es pot cercar, per exemple: ecologia, ecologia profunda, Terra des de l'espai, canvi climàtic, planeta Terra, escalfament, decreixement, límits del creixement, "carta Sioux", Crit de Seattle, Manifest ambiental, Carta de la Terra... En anglès, es pot disposar d'altres contribucions sobre autors i temes: Brian Swimme, Thomas Berry, Arne Naess, Earth view, Earth globe, Earth from space/above, etc.

Amb els suggeriments d'aquesta pàgina, no dubtem pas que no es podrà organitzar una bona sessió de cinema (vídeo) fòrum, per un accés multimèdia al temes de conscienciació sobre ecologia profunda...

www.equipoce.com, en col·laboració amb l'Agenda Llatinoamericana, ofereix un blog sobre recursos pedagògics audiovisuals sobre ecologia. Es tracta de www.fiestablogs.com/equipoce